

KAREL IV. A PRAHA

virtuální výstava k 700. výročí narození Karla IV.

CO VÝSTAVA PŘINÁŠÍ

Virtuální výstava s názvem **Karel IV. a Praha – urbanismus, stavební typy a vybrané stavební projekty. Výpověď archeologie, torzální architektury a archivních fondů** představuje Prahu doby Karla IV. nejen jako prvořadou evropskou metropoli, ale také jako místo každodenního života. Archeologické a stavebně historické poznatky o životě gotické Prahy zpřístupňuje na vybraných příkladech nálezů či staveb. Některé z málo známých, dnes již zmizelých či nedostupných památek jsou představeny i 3D rekonstrukčními modely staveb nebo dokonce celých částí Prahy.

VIRTUÁLNÍ MODEL A ARCHEOLOGIE

Podoba gotické Prahy i místa, zvoleného pro výstavbu přední evropské metropole doby Karla IV., je dnes setřena jejími postupnými proměnami v průběhu mnoha staletí a překryta její současnou zástavbou. O mimořádném záměru rozvoje gotické Prahy, který Karel IV. realizoval, máme zprávy zprostředkované soudobými kronikáři a zejména autentickými stavbami, které se v případě výjimečných staveb, jakými jsou vedle Karlova mostu a mosteckých věží zejména kostely a pozůstatky klášterních areálů, dochovaly do dnešních dnů. Ty náležejí k prvořadým památkám gotické evropské architektury, neumožňují však ucelené poznání a pochopení celkového velkorysého konceptu proměn Prahy a tedy i významu tohoto zásadního počínu Karla IV.

Archeologie a ji často provázející průzkum historie vývoje staveb dokáže prostřednictvím drobného svědectví o každodenním životě vytvořit daleko barvitější obraz středověké Prahy, a to přesto, že své poznatky získává převážně v souvislosti se záchranným výzkumem zanikajících památek a odkrývá často jen jejich nepatrné pozůstatky. Virtuální modely tak mohou představit koncept proces výstavby Nového Města pražského, jeho veřejných prostranství a opevnění, honosnou bránu Špičku z opevnění Vyšehradu, mimořádné sakrální stavby, jejichž stavební typy mají své předlohy v západoevropské architektuře, nebo též život vesnice za Prahou nebo či detaily stavby Karlova mostu.

JAK VZNIKALA PRAHA DOBY KARLA IV.

Rozhodující mezník v dějinách prostoru před hradbami Prahy a životě jejích obyvatelstva představovalo založení Nového Města pražského. Starší osídlení před staroměstskými hradbami bylo zahrnuto do tohoto nově vytvořeného samosprávného organizmu. Spolu s hlavními veřejnými prostranstvími byly vtyčeny nové a regulovány starší komunikace. Probíhala zde výstavba nových domů či přestavba starých dřevěných na kamenné. Podle královského nařízení se stavbou mělo být započato nejdříve do jednoho měsíce od vyznačení parcely a pod trestem zabavení majetku kompletní dům měl stát nejpozději do roku a půl.

Během velmi krátké doby byla vně městských hradeb chránících Staré Město pražské zastavěna plocha přesahující dva čtvereční kilometry (240 hektarů). Její dimenze poskytují dodnes dostatečný prostor pro život kypícího velkoměsta. Plocha hlavních náměstí svým rozsahem přesahovala půdorysnou rozlohu průměrných středověkých měst tohoto období. Monumentalitu novoměstského založení vedle rozměrů podtrhují tržní prostranství, která svými rozměry často desetinásobně překračují soudobá náměstí středověké Paříže či Florencie, dokládají, i šířka ulic Jindřišské, Štěpánské, Žitné nebo Ječné (kolem 25 metrů), jež jsou srovnatelné pouze s nejvýznamnějšími tržními ulicemi velkých hansovních přístavních měst severní Evropy.

O VZNIKU VÝSTAVY A JEJÍCH AUTORECH

Výstavu, připravovanou týmem předních odborníků z oboru archeologie, stavební historie a počítačové grafiky, zařadil **Archeologický ústav AV ČR, Praha, v.v.i.** a byla zařazena mezi aktivity spadající do výzkumného programu **Strategie AV21**. Vznikla za finanční podpory Ministerstva kultury ČR v rámci programu neinvestičních dotací pro rok 2016 jako součást projektu Národních oslav 700. výročí narození císaře Karla IV.

- **Koncepce výstavy**
Ivana BOHÁČOVÁ a Jan HASIL (Archeologický ústav AV ČR, Praha, v.v.i.)
- **Autorský kolektiv: odborné texty a expertní činnost**
Ivana BOHÁČOVÁ – Michal BERÁNEK – Tomasz CYMBALAK – Jan HASIL – Jan HAVRDA – Vojtěch KAŠPAR – Jaroslav PODLIŠKA – Adéla POKORNÁ – Kateřina SAMOJSKÁ – Matouš SEMERÁD – Petr STAREC – Ondřej ŠEFCŮ – Anna ZDÁRSKÁ

JAK SE STAVĚL KARLŮV MOST

Karlův most byl budován jako náhrada staršího románského Juditina mostu, spojující pravý a levý břeh historického jádra Prahy. Základní kámen položil v roce 1357 císař Karel IV. na pravém břehu řeky poblíž Křižovnického kláštera. Most má 16 klenebních oblouků o rozpětí 16–24 metrů, délka vozovky je 515 m, její šířka je 9,4 m, šířka zábradlí je 0,4 m. Nejsložitější částí stavby mostu přes řeku byla (a je dodnes) otázka založení pilířů v řečišti. Vzhledem k tomu, že dno Vltavy tvoří mohutné vrstvy štěrkopísků, je každá konstrukce postavená na dně řeky velmi náchylná k poškození vlivem vyplavování podloží. Způsob založení pilířů měl pro životnost celé stavby zásadní vliv. O skutečném provedení těchto základů existuje mnoho dohadů. S ohledem na rozměry mostu, kvalitu dna i parametry Vltavy se zdá velmi pravděpodobné, že muselo být nejprve zhuženo písčité dno řeky pomocí dřevěných pilot a následně byl jako podklad pro stavbu pilíře uložen na srovnané dno mohutný dubový rošt. V této fázi stavby byly hojně užívány také kruhové kameny, nepřesně nazývané mlýnské. Tyto kameny byly vzájemně spojovány kovanými kramlemi a tvořily tak součást jakéhosi kamenného roštu.

JAK SE ŽILO ZA PRAHOU

Na území dnešního hl. m. Prahy se nacházejí nejen monumentální stavby spjatých se jménem Karla IV., ale též dodnes velmi autentické, ačkoliv nenápadné relikty zaniklé vsi Hol. Ta se nachází v podobě povrchových relikvů v Klánovickém lese, a dovoluje nahlédnout do skromných poměrů vesnických usedlostí, dvorů a zahrad, projít dávno zmizelou brankou na někdejší náves, a rozzpomenout se na pohnuté osudy zdejších obyvatel, kteří ves natrvalo opustili v době husitských válek.

3D MODEL A JEJICH VYUŽITÍ

- » animované prohlídky vám umožní přenést se do známých míst gotické Prahy doby Karla IV. Navštivte kanál praha-archeologica.cz na [youtube.com](https://www.youtube.com).
- » interaktivní prohlídky vybraných staveb – zaniklá kaple Božího těla na dnešním Karlově náměstí a impozantní brána Špička na Vyšehradě je on line dostupná prostřednictvím kanálu sketchfab.com/prahaarcheologica
- » chcete si stavby gotické Prahy prohlížet při cestě Prahou nebo je ukázat kamarádům? Stáhněte si aplikaci do svého mobilu!

KONTAKTY

Ivana BOHÁČOVÁ (bohacova@arup.cas.cz)
Jan HASIL (hasil@arup.cas.cz)
www.arup.cas.cz

Praha | 8.–10. června 2017 | Archeologický ústav AV ČR, Praha, v.v.i.